
Shri Hanumat Samhita

श्रीहनुमत्संहिता

Document Information

Text title : Hanumat Samhita

File name : hanumatsaMhitA.itx

Category : hanumaana, saMhitA

Location : doc_hanumaana

Transliterated by : Mrityunjay Pandey

Proofread by : Mrityunjay Pandey

Latest update : August 26, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

February 25, 2025

sanskritdocuments.org

શ્રીહનુમત્સંહિતા

૧. અથ પ્રથમોઽધ્યાયઃ ।

જયત્યનન્તાબ્જજશકુરપ્રિયો મહાબલી વીરબલી મુખાગ્રણીઃ ।

પ્રચણ્ડમાર્તણ્ડસહસ્રકાન્તિઃ શ્રીરામપાદદ્વયચિન્તતાનઃ ॥ ૧ ॥

કુમ્ભોદ્ભવાયામ્બુધિશોષણાય વિશુદ્ધવિજ્ઞાનશુભપ્રદાય ।

શ્રીરામપાદદ્વેયનિશ્ચિતાય મહામુનીન્દ્રાય નમો નમસ્તે ॥ ૨ ॥

અગસ્ય ઉવાચ -

શ્રુતં રામસ્ય માહાત્મ્યં તવ વક્ત્રાન્મહાકપે ! ।

ઐશ્વર્યમતુલં તેજઃ પ્રભાવં પરમાત્મનઃ ॥ ૩ ॥

માધુર્યં ગોપનીયં ચ યદલભ્યં સુરાસુરૈઃ ।

બ્રહ્મવેદવિદાં શ્રેષ્ઠઃ કપિલો નારદસ્તથા ॥ ૪ ॥

વૈષ્ણવાનાં ચ પ્રવરઃ શ્રીપગ્ચાનનસર્વદૃક્ ।

પ્રહ્લાદઃ સનકો વ્યાસસ્તથા વૈયાસકિર્લરિઃ ॥ ૫ ॥

પરાશરસ્સુરાસ્સર્વ્ય દેવેન્દ્રા ઋષયસ્તથા ।

શ્રીઃ શર્વ્વાણી ચ સાવિત્રી શેષઃ સિદ્ધા મહર્ષયઃ ॥ ૬ ॥

વિભીષણાદ્યા યે સાધ્યા વૈષ્ણવ્યો વૈષ્ણવાસ્તથા ।

સર્વ્યેષામપ્યલભ્યં યન્માધુર્યં જાનકીપતેઃ ॥ ૭ ॥

તત્સર્વ્યં શ્રોતુમિચ્છામિ વિસ્તરેણ તવાનનાત્ ।

ત્વં શાન્તશ્ચાનુશીલશ્ચ સતાં મધ્યે પ્રપૂજિતઃ ॥ ૮ ॥

ઇતિ શ્રુતં મયા સર્વ્યં તેન ત્વાં પ્રણમામ્યહમ્ ।

યદ્યસ્તિ તે કૃપા મહ્યં ગુહ્યં તદ્ વદ સામ્પ્રતમ્ ॥ ૯ ॥

રસિકાનાં હૃદાઽઽહ્લાદકારિણી પાવની કથામ્ ।

કથયન્તિ મહાત્માનઃ પ્રાપ્નુવન્તિ હરેઃ પદમ્ ॥ ૧૦ ॥

श्रीलुनुमानुवाय -

साधुपृष्ठोऽस्मि विप्रर्षे मनसैवेति निश्चितम् ।

गुड्याद् गुड्यतरं द्रव्यं तव प्रीत्या वदाम्यहम् ॥ ११ ॥

गोलोकनिर्णयं सर्वमैश्वर्यं य निवेदितम् ।

अद्य ते कथयिष्यामि प्रेमाभृतमलोत्सवम् ॥ १२ ॥

पावनं सर्वसत्त्वानां रसिकानां य ज्वनम् ।

न द्येयं कस्यचित्त्वेतत् प्राप्तात् प्रियतरं मङ्गत् ॥ १३ ॥

यश्छुत्वा नियतं वासो गोलोके नात्र संशयः ।

अयोध्याधिपतिः श्रीमान् रामो राजुवलोचनः ॥ १४ ॥

जनक्या सह सुप्रीतः क्रीडारसविलम्पटः ।

माधुर्यसुखसम्पन्नामुवाय जनकात्मजम् ॥ १५ ॥

गम्यतां सरयूतीरं मनो मे त्वरयत्यलम् ।

छत्युक्त्वा तां करे धृत्वा जगाम रघुनन्दनः ॥ १६ ॥

महारासरसोल्वासी विलासी सर्वदेहिनाम् ।

ज्ञात्वा तयोर्मनोभावं सभ्यः पररसोत्सुकाः ॥ १७ ॥

सुकेश्यः सुस्मिताश्चैव सुश्रोण्यः परमाद्भुताः ।

रूपयौवनशालिन्यः सर्वाऽऽभरन्नाभूषिताः ॥ १८ ॥

पीनोरोजा दृढोरुक्ताः काश्चित्तालङ्गलस्तनाः ।

गानविद्याकलालापकुशलाः प्रेमपूरिताः ॥ १९ ॥

विद्यया विविधाकाराः कामविद्याविशारदाः ।

नानावादित्रकुशलाः रामयित्तापहारकाः ॥ २० ॥

यासां कलाकलांशेन ज्ञानानार्यो रमादयः ।

सर्वा रामार्पितधियो ज्ञानकीपरिचारिकाः ॥ २१ ॥

अनन्तकोटयस्ताभिश्च वेष्टिता जनकात्मजा ।

विद्यक्षाणा लक्षाणाढ्या स्वर्णयम्कवित्राः ॥ २२ ॥

परमानन्दशालिन्यः नानेङ्गितसुपण्डिताः ।

तासां मध्ये विराजन्तौ परमप्रीतिवर्द्धनौ ॥ २३ ॥

सुकुमारौ कोमलाङ्गौ मारमाधुर्यमोहनौ ।

કુકુમાહુતસર્વાડ્ગૌ ચન્દ્રનેન સુચરિતૌ ॥ ૨૪ ॥

નાનાકુસુમમાલાભિઃ સુરભીકૃતતદિઙ્મુખૌ ।

પરસ્પરરસાભિજ્ઞૌ મનોવાચામગોચરૌ ॥ ૨૫ ॥

કટાક્ષક્ષેપસમ્પન્નૌ લીલયાદ્ભુતદર્શનૌ ।

પ્રેમામૃતરસાવેશૌ કરગ્રહણવિહ્વલૌ ॥ ૨૬ ॥

એવં નાનાવિધાનેન ગચ્છન્તૌ વનચારિણૌ ।

યત્પાદામ્બુજગન્ધેન ભ્રમન્ત્યખિલષ્ટપદાઃ ॥ ૨૭ ॥

નખં ચન્દ્રાદ્ભુતં દૃષ્ટ્વા ચકોરાઃ પરિભભ્રુઃ ।

સૌદામિનીધનં દૃષ્ટ્વા ચાતકા પરિભભ્રુઃ ॥ ૨૮ ॥

ગમનં સુન્દરં દૃષ્ટ્વા વચ્ચિતા હંસકુન્જરાઃ ।

નવ્યલાવણ્યકં દૃષ્ટ્વા મૂર્ચ્છિતૌ રતિમન્મથૌ ॥ ૨૯ ॥

હાસ્યલાસ્યકટાક્ષૈશ્ચ ચાટુકારૈર્મનોહરૈઃ ।

નાનેડ્ગિતૈઃ સુમધુરૈર્વાદૈર્વિવિધનિર્મલૈઃ ॥ ૩૦ ॥

વેષ્ટિતૌ વલિભિસ્તૌ તુ તુ ગચ્છન્તૌ વનદમ્પતી ।

પરસ્પરરસાવેશૌ પ્રાપ્તૌ તૌ વનમુત્તમમ્ ॥ ૩૧ ॥

તત્ર દિવ્યાસને દિવ્યે કાનને મણિવેષ્ટિતે ।

વિરાજન્તૌ કલાભિજ્ઞૌ દૃષ્ટ્વા સાખ્યઃ પ્રમોદિતાઃ ॥ ૩૨ ॥

પૂજયન્ત્યઃ પ્રયત્નેન ગન્ધમાલ્યૈઃ સુસમ્ભૃતૈઃ ।

નાનાત્રપાનભોગૈશ્ચ તર્પિતાઃ પ્રીતસંયુતાઃ ॥ ૩૩ ॥

પકવતામ્બૂલકર્પૂરં દત્વા તાભ્યાં પ્રયત્નતઃ ।

નનૃતુર્મુખમાલોક્ય સર્વા રામરસોત્સુકાઃ ॥ ૩૪ ॥

ભ્રમદ્ભ્રમરિકાયુતં વનમનન્તમત્યદ્ભુતં

નિવેશ્ય જનકાત્મજારુચિરકન્ધરાંસે ભુજમ્ ।

નમામિ રસભાજનં વિજયભામિનીસંયુતં

વિવિક્તસરયૂતટે રસિકમૌલિમાલં હરિમ્ ॥ ૩૫ ॥

॥ ઇતિ શ્રીહનુમત્સંહિતાયાં પરમરહસ્યે મહારાસોત્સવે પ્રથમોઽધ્યાયઃ ॥

૨. અથ દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ ।

અગસ્ય ઉવાચ -

તતઃ કિં કૃતવાન્ રામો જાનકીપ્રેમલમ્પટઃ ।
કથ્યતાં રસિકશ્રેષ્ઠ યન્મનઃ સુસ્થિરં ભવેત્ ॥ ૧ ॥

શ્રીહનુમાનુવાચ -

તૌ તત્ર દૃષ્ટ્વા વિપિનં મનોહરંવરં ચ કુન્દૈઃ પરિવેષિતં મહત્ ।
યન્મૂલવેદી મણિમાલસંયુતા હેમૈર્મહાર્દઃ પરિતશ્ચ સમ્ભૃતા ॥ ૨ ॥
પ્રસન્નદીપ્તૌ પરમાસનસ્થિતૌ વિરાજમાનૌ ચ વિભૂષણાન્વિતૌ ।
પરસ્પરાવેશવિલાસસમ્ભ્રમૌ શુચિસ્મિતૌ નિત્યવયઃ કિશોરકૌ ॥ ૩ ॥

નાનાસુગન્ધાનિ વનાનિ કાનિચિત્ પ્રકુલ્લિતાનીહ તતસ્સમન્તતઃ ।
દ્વિરેકમાલાઃ શુભસંયુતાનિ પિબન્તિ માધ્વીકરસાનિ સંહતિઃ ॥ ૪ ॥

પતન્તિ મત્તા રજસાઠરુણાઙ્ગા સ્વપન્તિકેચિત્કુસુમાકરેષુ ।
કવચિન્મયૂરાઃ પરિનર્તયન્તિ ગાયન્તિ કીરાઃ કવચિદપ્રમેયાઃ ॥ ૫ ॥

અન્યે દ્વિજાઃ કેચન જાઙ્ગલસ્થા નિરીક્ષમાણા રઘુવંશનાથમ્ ।
ધ્યાનેક્ષણાશ્ચારુનિમેષનેત્રાશ્ચિત્રાર્પિતાશ્ચિન્મનસો બભૂવુઃ ॥ ૬ ॥

તતઃ પ્રવિશ્ય શ્રીરામઃ સીતયા સહ શોભનમ્ ।
કાનનં વકુલૈર્જુષ્ટં પરમાનન્દદાયકમ્ ॥ ૭ ॥

પત્રા વૃક્ષા લતાદ્યાશ્ચ પારિજાતહતશ્રિયઃ ।
સર્વે કિશોરાઃ કૈશોર્યઃ વરપલ્લવસંયુતાઃ ॥ ૮ ॥

પ્રસૂનવરભારેણ નમ્રશાખા મહીં ગતાઃ ।
તદ્રન્ધવાયુના શશ્વત્પૂરિતા દશદિઙ્મુખાઃ ॥ ૯ ॥

તત્રાદ્ભુતકૃલં રમ્યં સ્વાદયન્તઃ સુધાસમમ્ ।
ખગાઃ સન્તુષ્ટમનસો નૃત્યન્તશ્ચ સુખોચિતાઃ ॥ ૧૧ ॥

યત્ર ભૂઃ કાઞ્ચની દિવ્યા ખચિતા મણિમાલકૈઃ ।
નાનાવેદીદીવ્યમાના મણિકુટુમ્બશાલિની ॥ ૧૨ ॥

મયૂરકીરકલિતૈર્મણિરૂપા મધુરસ્વરૈઃ ।
સખીનાં ગાનગામ્ભીર્યસૌન્દર્યપરિપૂરિતા ॥ ૧૩ ॥

સુખાસ્તરણવિસ્તીર્ણપર્થ્યઙ્કૃરુપશોભિતા ।

તત્ર રામો મહાબાહુ રમતે રમતામ્વરઃ ॥ ૧૪ ॥
 તતઃ પ્રાપ્તો વનં દિવ્યં માધવીપુઞ્જમણિતમ્ ।
 નાનામણિગણાકીર્ણં વિસ્તૃતં પરમાસનૈઃ ॥ ૧૫ ॥
 મત્તાલિજાલસડ્ધુષ્ટં કુઞ્જપુઞ્જૈસ્સુવેષિતમ્ ।
 મહાહ્લાદકરં કાન્તં કાન્તાચિત્તાપહારકમ્ ॥ ૧૬ ॥
 પક્ષિસડ્ધૈશ્ચ નિનદૈર્નાદિતં પરમાદ્ભુતમ્ ।
 મદનોન્માદનકરં શ્રીમદ્ભૂજિતસુપ્રભમ્ ॥ ૧૭ ॥
 પરસ્પરં ભાષયન્તૌ કેલિકૌતૂહલાન્વિતૌ ।
 તત્ર પ્રેમરસાવેશૌ વિહરન્તૌ સુદમ્પતૌ ॥ ૧૮ ॥
 મહદ્ વનં સમાપેતૌ સર્વાભરણભૂષિતૌ ।
 એલાકર્પૂરતામ્બૂલચર્વણાદિકૃતાદરૌ ॥ ૧૯ ॥
 કટાક્ષપેણાસક્તૌ હાસ્યલાવણ્યલાલિતૌ ।
 કન્દર્પદીપ્તિદર્પણૌ મહામાધુર્યમણિતૌ ॥ ૨૦ ॥
 તત્ર નાનાવિધાઃ ક્રીડાઃ ક્રીડમાનૌ સુનર્મભિઃ ।
 તતઃ પ્રવિશ્ય શ્રીરામઃ પરમાનન્દદાયકમ્ ॥ ૨૨ ॥
 વનં વૃન્દાવનં નામ સર્વધ્યાનમયં પરમ્ ।
 તત્ર વૃન્દા સખી સાક્ષાત્સેવતે શિવમુત્તમમ્ ॥ ૨૩ ॥
 વજ્રવૈદૂર્યમાણિક્યમણિતા ભૂઃ સુવિસ્તૃતા ।
 નાનાકુઞ્જકલાપૈશ્ચ વેષિતા હેમવલ્લિકા ॥ ૨૪ ॥
 યદ્ વહન્તિ ત્રિધા વાતા રઞ્જિતાઃ પુષ્પરેણુભિઃ ।
 પ્રભયા ભાસમાના સા મનોવાયામગોચરા ॥ ૨૫ ॥
 ગુઞ્જન્મધુવ્રતશ્રેણીનાનાદ્વિજસમાકુલા ।
 રમતે તત્ર વૈદેહ્યા સહ રામો રસાત્મકઃ ॥ ૨૬ ॥
 વિલાસનિપુણાસ્સખ્યસ્તાભિઃ સહ વિલાસકૃત્ ।
 વિચિત્રામ્બરભૂષાભિર્ભાસમાનાભિરાવૃતઃ ॥ ૨૭ ॥
 તતો મન્દારકં નામ વનં સર્વવનાદ્વરમ્ ।
 સુખદં શુભદં સાક્ષાદ્ બ્રહ્મજયોતિર્મયં વરમ્ ॥ ૨૮ ॥

દ્વિજાલિપુઞ્જકૂજિતં કામિનાં કામદં વરમ્ ।
 સર્વપક્વફલોપેતં મધુભારૈર્વિલમ્બિતમ્ ॥ ૨૯ ॥
 વેદીમણ્ડપસમ્બાધં મણિસ્તમ્ભૈર્વિભૂષિતમ્ ।
 પદ્મરાગસ્ય પદ્મમાભસોપાનૈરુપશોભિતમ્ ॥ ૩૦ ॥
 અતીવનિર્મલં કાન્તં કામિનીકામવર્ધનમ્ ।
 વિનોદયન્ જનકજા તત્ર રામો રરામ હ ॥ ૩૧ ॥
 વિહરન્તૌ વને તસ્મિન્ હરિચન્દનસંહિતે ।
 યત્ર વૃક્ષા લતા કુના હેમવલ્કલશાલિનઃ ॥ ૩૨ ॥
 નાનાપ્રસૂનપ્રવરા યુક્તા મત્તમધુવ્રતૈઃ ।
 ખગૈઃ કનકચિત્રાડૃગૈઃ કૂજદ્ભિરભિનન્દિતાઃ ॥ ૩૩ ॥
 સુરત્નમણિમાણિક્યવેદિસુસ્થાનમણિડતાઃ ।
 સખીનાં ગાનકલનં સુગન્ધાનિલસેવિતાઃ ॥ ૩૪ ॥
 ક્રીડયંશ્ચ તતઃ શ્રીમાન્ યથૌ વનમનુત્તમમ્ ।
 પારિજાતદ્રુમૈર્યત્તુ વેષિતં પરમાદ્ભુતમ્ ॥ ૩૫ ॥
 નાનારત્નમણિસ્તમ્ભકદમ્ભૈરન્વિતં ગૃહમ્ ।
 સર્વભોગૈઃ સમાયુક્તં મનોડભિલષિતં ચ યત્ ॥ ૩૬ ॥
 મન્મથાવિષ્ણુષ્ટઃ સન્ રમતે સીતથા સહ ।
 તતઃ સન્તાનેસમ્પન્ને વિપિને કુસુમાકરે ॥ ૩૭ ॥
 ભ્રમદ્ભ્રમરસઙ્ઘુષ્ણજિતે પરમાન્વિતે ।
 સખીનાં ગીતવાદિત્રમહાપીઠે મનોરમે ॥ ૩૮ ॥
 પરમાદ્ભુત સહુસો હાસ્યલાસ્યવિનોદકૃત્ ।
 યયાવન્યદ્ધનં રામો નાગકેસરમણિડતમ્ ॥ ૩૯ ॥
 યસ્યાવિદૂરે સરયૂતીરં પરમપાવનમ્ ।
 દૃષ્ટ્વા સર્વાઃ પ્રહૃષ્ટાસ્તાઃ સખ્યઃ પ્રેમપ્રપૂરિતાઃ ॥ ૪૦ ॥
 ગાયન્ત્યો નર્તયન્ત્યશ્ચ હાસયન્ત્યઃ પરસ્પરમ્ ।
 પરમાનન્દજલધૌ મગ્નાઃ કૌતૂહલાન્વિતાઃ ॥ ૪૧ ॥
 એવં પુણ્યાન્યરણ્યાનિ ગતાસ્તાનિ નવાનિ ચ ।
 તન્મધ્યેડશોકવનિકા સર્વેષામપ્યગોચરા ॥ ૪૨ ॥

પુંસામગોચરં સ્થાનં કેવલં પ્રેમદાયકમ્ ।

યે તથાભાવસંયુક્તા તેષાં દૃશ્યં ભવેદ્ ધ્રુવમ્ ॥ ૪૩ ॥

સંરુચિરં વિપિનં વિલોજ્ય સર્વં વિહરન્ નિત્ય વિલાસવાંશ્ચ રામઃ ।

જયતિ જનકજા જાનિરીશો ધીરોદાત્તગુણાકરો રસજ્ઞઃ ॥ ૪૪ ॥

॥ ઇતિ શ્રીહનુમત્સંહિતાયાં પરમરહસ્યે મહારાસોત્સવે દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ ॥

૩. અથ તૃતીયોઽધ્યાયઃ ।

અગસ્ત્ય ઉવાચ -

શ્રાવં શ્રાવં રાસરસં તવ વક્ત્રાન્મહામતે ।

ન તૃપ્યતિ મનો મેઽથ હવિર્બુકુ હવિષા યથા ॥ ૧ ॥

શ્રીહનુમાનુવાચ -

મુનિવચ્ચ મહાભાગ ધન્યધન્યોસિ ધન્યકૃત્ ।

યથા સ્પર્શમણિસ્પર્શાલ્લૌહોઽપિ સ્વર્ણતાં વ્રજેત્ ॥ ૨ ॥

તથા ભાગવતાનાગ્ય સઙ્ગાદ્ ભવતિ મુક્તિભાક્ ।

શ્રૂયતાં તેઽભિધાસ્યામિ રહસ્યં લોકપાવનમ્ ॥ ૩ ॥

રમ્યં સરથ્વાઃ પુલિનં પવિત્રં સુવિસ્તૃતં કાનનપાદપાદ્યમ્ ।

પ્રકુલ્લપદ્માકરવાયુયુક્તં ભાત્યન્યપુષ્પૈઃ પરિતઃ પ્રસન્નમ્ ॥ ૪ ॥

યત્સૌરભાસ્વાદુમયૈઃ સદાગતેર્ગતાગતૈઃ પૂરિતવિશ્વખણ્ડમ્ ।

પરિભ્રમન્તી મધુપાનમત્તા યત્રાલિમાલા કલમણિઝતા ચ ॥ ૫ ॥

મહી મયૂષૈઃ ખચિતા મહદ્ભિર્મણિપ્રવાલૈ રુચિરા સમન્તાત્ ।

હિરણ્યમી મૂર્તિમતી શ્રિયાઢ્યા યત્રાદ્ભુતાઃ સન્તિ વિહારલીલાઃ ॥ ૬ ॥

જલાનિ શીતાંશુકરોજ્જિતાનિ ગોક્ષીરશઙ્ખધૃતિસમ્મિતાનિ ।

સુધાશરન્મેઘનિભાનિ યાનિ શ્રીમન્દિરેઽસ્મિન્નુપસંશિતાનિ ॥ ૭ ॥

હિમાગમાચ્છીતવિઽમ્વિતાનિ સ્વાદૂનિ માધ્વીકરસાદ્ભુતાનિ ।

સ્વચ્છાનિ સચ્ચિચ્ચસમપ્રભાણિ કર્પૂરકુન્દાદ્ભુતદર્શનાનિ ॥ ૮ ॥

મહાર્હમાણિજ્યમણિપ્રકારૈર્વૈદૂર્યવજ્રકુરસુપ્રસન્નૈઃ ।

યુક્તૈવ તેષાં સિકતાન્વિતા યા વિરાજતે સા સરયૂ પ્રસન્ના ॥ ૯ ॥

વીચીદુકૂલા શતપત્રવદ્ધિત્રકા નીલેક્ષણા ચારુ કુમુદ્રતીસ્મિતા ।
 આરાલશૈવાલવૃહસ્થિરોરુહા ભવ્યાંવરા નવ્યવધૂરિવાભવત્ ॥ ૧૦ ॥
 પ્રફુલ્લિતં યત્ર ચતુર્વિધં મહત્ સરોરુહં ષટ્પદરાજિવેષિતમ્ ।
 કુમુદ્રતીન્દીવરમગ્જમણિડતં કલ્હારકાલ્હાદિ જલં વ્યભાસત ॥ ૧૧ ॥
 યત્રારુચત્કૌસ્તુભપદ્મરાગ સ્થમન્તવંશચ્છદશોભમાના ।
 નાના મણીનામતિદીપ્તિકાનાં વિતર્કિતાર્કપ્રતિમા ચ રેણુઃ ॥ ૧૨ ॥
 ચક્રાડ્ગદાત્યૂહમરાલસારસાઃ સદારકા વૈ જલકુક્કુટાદયઃ ।
 કીડન્તિ ગ્રીડાં પરિહૃત્ય સર્વતો નિવાસમથ્યા કલયન્તિ પક્ષિણઃ ॥ ૧૩ ॥
 કમ્બૂકશમ્બૂકનભોવિકાશા વસન્તિ મુક્તા ભુજગાશ્ચ કૂર્માઃ ।
 અન્યોન્યવિદ્વેષમપાસ્ય દૂરાત્ પિબન્તિ પીયૂષમૃણાલિકાનિ ॥ ૧૪ ॥
 વનં વનં પદ્મમુખૈર્વિકાસિતં વિરાજિતં કુન્દસુમલ્લિકાદિભિઃ ।
 સ્મિતં તનોચ્યેવમુદારલીલયા પરસ્પરેણાવિહિતાં શ્રિયં તથા ॥ ૧૫ ॥
 હરિનયનોત્થવિલાસકારિણી પ્રણતેષ્વપ્રણતેષુ વા પ્રસન્ના ।
 જલદુરિત કદમ્બખણ્ડનશ્રી સરયૂ ત્વંવર વર્ણાનિ પ્રસીદ ॥ ૧૬ ॥
 તજ્જલેન જલજન્તવશ્ચયે યત્ર કુમ્ભપતિતાઃ ખગાદયઃ ।
 પ્રાણમોચનકૃતોડપિ તત્ ક્ષણાદ્ બ્રહ્મરુદ્રવિબુધેન્દ્રવન્દિતાઃ ॥ ૧૭ ॥
 તન્મધ્યેડશોકવનિકા દિવ્યપાદપસ્રુલા ।
 પ્રફુલ્લિતા ચારુકાન્તિઃ શ્રીમદ્ભ્રમરમાલિની ॥ ૧૮ ॥
 જ્યોતિષ્મતી મણિઘોતવતી પ્રેમપ્રદા સતી ।
 રામપ્રિયા ચક્રરૂપા હરિનેત્રભવાડમૃતા ॥ ૧૯ ॥
 તત્ર ચિન્તામણેર્ભૂમિર્વાઞ્છાધિકકૃલપ્રદા ।
 ચદ્રત્વા ન નિવર્તન્તે પ્રાણિનો ભાગ્યગોચરાત્ ॥ ૨૦ ॥
 તત્ર ગુલ્મલતાવૃક્ષા વજ્રસારાઃ સ્ફુરન્ત્યહો ।
 પ્રસારિપત્રતિલકાઃ પદ્મરાગપ્રસૂનકાઃ ॥ ૨૧ ॥
 પ્રેમામૃતરસૈઃ પૂર્ણાન્યનન્તાનિ ફલા નિય ।
 કેવલં રસિકાનાં વૈ જીવનાજીવનાનિ ચ ॥ ૨૨ ॥
 નિર્મલા વાટિકા રમ્યા વેદાદિભિરગોચરાઃ ।
 યોગી યોગસુનિષ્પન્ના યજ્જયોતિષિ નિમજ્જતિ ॥ ૨૩ ॥

પરમાનન્દદા સા તુ બ્રહ્મજ્યોતિભિરાવૃતા ।
 તજ્જ્યોતિર્ભેદને શક્તા રસિકા રસવેદિનઃ ॥ ૨૪ ॥
 વિના રામપ્રસાદેન નાન્યેષાં ગમનં ભવેત્ ।
 યત્ર તજ્જ્યોતિષઃ પ્રાણો રાજતે સીતયા સહ ॥ ૨૫ ॥
 સન્તાનકતરોર્મધ્યે દિવ્યમાણ્ડપમણિઊતે ।
 મહાર્હાસ્તરણૈઃ સમ્યક્ વેષિતૈર્મણિમાલકે ॥ ૨૬ ॥
 નાના પ્રસૂનગન્ધાઢ્યૈર્ધૂપવાસૈઃ તુ વાસિતે ।
 ચિન્તામણિમહાપીઠે લસન્મણિગણાઞ્ચિતે ॥ ૨૭ ॥
 પદ્મદિવ્યાર્કસદૃશો દૃષ્ટિવિભ્રમકારકે ।
 કોમલાસ્તરણે શુભ્રે વિરાજતે સુદમ્પતી ॥ ૨૮ ॥
 તથોઃ કટાક્ષમાત્રેણ બ્રહ્માણ્ડાનાં સહસ્ર્રશઃ ।
 આવિર્ભાવતિરોભાવા ભવન્ત્યપિ ન સંશયઃ ॥ ૨૯ ॥
 મહાશમ્ભુસહસ્ર્રસ્ય મહાબ્રહ્મશતસ્ય ચ ।
 સૃષ્ટિસ્થિતિલયાનાઞ્ચ કર્તા શ્રીરઘુનન્દનઃ ॥ ૩૦ ॥
 રમતે સીતયા સાર્ધં પ્રેમણા પ્રેમરસાસ્પદમ્ ।
 હાસ્યલાસ્યકટાક્ષૈશ્ચ મોદયન્જનકાત્મજામ્ ॥ ૩૧ ॥
 અસૃજદ્ વિશ્વસૃક્ શશ્વન્મનસા મનસોદ્ભવમ્ ।
 દુર્નિવારં સુચાર્વડ્ગં રત્યા સહ રઘૂત્તમઃ ॥ ૩૨ ॥
 દૃઢવ્રત વ્રતહરમાકીટ બ્રહ્મમોહનમ્ ।
 પ્રસૂનચાપં વિગુણં વિભ્રત્પઞ્ચેષુભિસ્સહ ॥ ૩૩ ॥
 દમ્પત્યોઃ સામ્પ્રતં ચિત્તં મોહયન્ત્ર કાનને ।
 પ્રિયં પ્રિયાં કટાક્ષેણ ચિત્તેનાકલનેન ચ ॥ ૩૪ ॥
 બોધયામાસ તાં પ્રેમણા સ્વેચ્છયા રમણેચ્છયા ।
 રઘુવંશયશશ્ચન્દ્રઃ કાન્તાભિઃ સહિતસ્ય વૈ ॥ ૩૫ ॥
 રામસ્ય હૃદયં જ્ઞાત્વા જાનકી સ્વાડ્ગતોઽસૃજત્ ।
 નાર્યષ્ટાદશ સાહસ્ર્રમયોત્તરશતૈર્યુતમ્ ॥ ૩૬ ॥
 વહ્નિશુદ્ધાશુકાધાનાઃ સર્વાભરાણભૂષિતાઃ ।

किशोर्यः परमाह्लादजन्यः परमाद्भुताः ॥ ३७ ॥
 रुपयौवनशालिन्यो मालिन्यः पद्मलोचनाः ।
 नानागुणार्णवश्चार्द्व्यः कामशास्त्रविशारदाः ॥ ३८ ॥
 नानेङ्गित्तसमायुक्ता रामप्रेमप्रपूरिकाः ।
 तत्र काश्चित्पद्म गन्धाः काश्चित्मालतिसौरभाः ॥ ३९ ॥
 मल्लिका गन्धवत्यश्च केतकी सौरभान्विताः ।
 पाटलामोदवत्यश्च काश्चित्काशमीरसौरभाः ॥ ४० ॥
 सर्वगन्धयुताश्चान्या मदविह्वलितेक्षणाः ।
 सिताभा प्रसिताभाश्च काश्चित् क्षितिजभाः शुभाः ॥ ४१ ॥
 सुतप्तकनकाभासा नानावर्णाश्च कोटिशः ।
 मुण्यास्ता नायिका रम्या दास्यस्तासां सङ्ग्रहः ॥ ४२ ॥
 ओकैकशः प्रयत्नेन सेवन्तेऽनिशमुत्तमाः ।
 दृष्ट्वा ता भगवान् रामो रमणोऽष्टुरभुद् विभुः ॥ ४३ ॥
 आत्मस्वरूपाननुगानसृजत्पुरुषान्वरान् ।
 श्यामलान् सुस्मितमुष्मान् सर्वाभरणभूषितान् ॥ ४४ ॥
 किशोरान् कमनीयांश्च कामविद्याविशारदान् ।
 रसास्वादानुरागांश्च किरीटकुण्डलान्वितान् ॥ ४५ ॥
 ते सर्वं विपिनं दृष्ट्वा शोभमानं मनोरमम् ।
 कामवाणामिसंविद्धा मत्तगानसमुत्सुकाः ॥ ४६ ॥
 विधुमुभशीधुभ्रमरो यो रसिकपतिर्जयत्यनन्तात्मा ।
 भङ्गुजलदपटलनीलो सुरतविदग्धसङ्गरो रामः ॥ ४७ ॥
 ॥ एति श्रीधनुमत्संहितायां परमरहस्ये महासोत्सवे तृतीयोऽध्यायः ॥

४. अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

अगस्त्य उवाच -
 शुष्कं कर्णविलम्बेऽद्य तव वाचा सुवारिणा ।
 सिञ्चयस्व महाभाग तवाऽनुग्रहमात्रतः ॥ १ ॥

શ્રીહનુમાનુવાચ -

કુલૂકુલૂશ્ચૈવ રટન્મુહુર્મુહુર્નટન્નટૈશ્ચૂતનવાહુરેષુ ।

ઉન્મત્તવત્કાકભૃતઃ પ્રમત્તઃ પ્રિયમ્પ્રિયાયાઃ કલનં કરોતિ ॥ ૨ ॥

નૃત્યન્તિ નિત્યં શિખિનઃ સમન્તાત્ ગાયન્તિ ગીતં વિવિધં શુકાધાઃ ।

અન્યદ્વિજાશ્ચારુમનોહરાણાં ગિરાં પ્રબન્ધાનભિવાદયન્તિ ॥ ૩ ॥

અદૃષ્ટપૂર્વાશ્ચ મૃગાશ્ચ ગાવો ગ્રાસં જજક્ષુશ્ચ તૃણાકુરાણાં

વિલોક્ય રામં પ્રવરપ્રભાવ મહ્દર્હ્યમ્ભક્ષન્તિ વિહાય ચાર્દ્યમ્ ॥ ૪ ॥

નિમેષહીનોર્હ્યવમુખાઃ સમન્તા દૂર્દ્ધ્યં સ્વકર્ણૌ કૃતવન્ત એકે ।

મુગ્ધન્તિ નેત્રૈર્જલબિન્દુમન્યે કૃતોર્ધ્વરોમા મુદિતેન્દ્રિયાશ્ચ ॥ ૫ ॥

દૃષ્ટ્વાડદ્ભુતં રાસરસં મનોહ્રં યોગીવ ભોગી ગતદેહબુદ્ધિઃ ।

વિનિઃસૃતાર્ધો વિવરાદ્ વરાચ્ચ નિશ્ચેષિતો ભેકનિમગ્નભોગઃ ॥ ૬ ॥

કાચિત્તુ પગ્ચાનનમધ્યમધ્યા માલેવબાલાપ્રિયકણ્ઠલગ્ના ।

અભં દધાના ચપલેવ મુગ્ધા શ્યામાચલાન્નિઃ સૃતહેમધારાઃ ॥ ૭ ॥

કાચિચ્ચ રામા રમણીયવેષા કામાતુરા રામમુખં ચુચુમ્બ ।

મુદા શરચ્ચન્દ્રમસઃ સકાશાત્સુધાં યયાચેવ ચકોરિકાકિમ્ ॥ ૮ ॥

નવ્યા સુભવ્યા યત સવ્યદક્ષિણૌ પ્રિયાગલે ચારુ ભુજૌ દદાવચમ્ ।

સુમેરુમધ્યે પતિતા યથાચલાદ્ ધારાદ્વિધાભૂયકલિન્દજન્મનઃ ॥ ૯ ॥

પ્રકુલ્લતાપિચ્છસમં સ્ફુરદ્ વપુર્નિતમ્બિનીમધ્યગતં શુભપ્રદમ્ ।

વિભાતિ તન્મન્મથચિત્તમર્દનં નીલં યથા સ્વર્ણલતાભિરાવૃતમ્ ॥ ૧૦ ॥

કાચિત્કવચિત્કુગ્જગતા સુબાલા કામાકુલા રામમુખં નિરીક્ષ્ય ।

હ્રિયા ન કિચ્ચિદ્દદતિ સ્વભીક્ષણકુરે કરં ન્યસ્ય જહાસ પ્રીત્યા ॥ ૧૧ ॥

કાચિચ્ચ બાલા વિમલા નિકુગ્જગા સુખેન રામં પરિરભ્ય સસ્મિતા ।

નિરીક્ષ્ય સા ચારુમુખં શ્રિયાયુતં પુનઃ પુનશ્ચુમ્બતિ સાદરેણ હ ॥ ૧૨ ॥

કાન્તામુખં વીક્ષ્ય રઘૂત્તમેન વિહસ્ય પદ્માનનમાત્મનસ્તત્ ।

પુનઃ સ્વયં સકુચિતં ચ તત્ર દૃષ્ટ્વા

શરચ્ચન્દ્રમસઃ પ્રકાશમ્ ॥ ૧૩ ॥

વરાનના વરાનનાડગગા મુદા વિરાજતે કદા

કુલૂક્ષપાન્તરે હિમાંશુચન્દ્રિકા નુ કિમ્ ।

विदग्ध चारुनागरं विधाय वक्षसि प्रिया
यथा नवीननीरटैः समाथितौ सुभूधरौ ॥ १४ ॥

सुराङ्गना नराङ्गना समीरपावकाङ्गना
वराङ्गना पदत्विषा विनिर्जिता सुभामिनी ।
प्रिया प्रियेण विधृता प्रनर्तती शुचिस्मिता
विलोलुपा दधार सत्पथं यत्तत्सुययञ्चलम् ॥ १५ ॥

नृत्यश्रमायाः शिथिलीकृभाङ्गया मल्लिप्रसूनानि पतन्ति केशात् ।
अपूर्वशोभानितरा-न्समापूर्यथोदविन्दून् विकरन्ति मेघाः ॥ १६ ॥

आलोलपाणिग्रहास्मितदृग्विभङ्गी विभ्रद्गलद्गलय कङ्कणनूपुराणि ।
आश्लिष्टकण्ठकुयको जनकात्मजया रामो रराज भवनाटकनाट्यवेषः ॥ १७ ॥

लसल्ललितनीरदधुति दधद् वपुः श्यामलं
तथा स्थिरतडिलता जनकनन्दिनी वामतः ।
लसत्कमलकौतुकं निजजनस्य सञ्जुवनं
उरस्मरशिपोर्मनो रसिकमौलिमालं भजे ॥ १८ ॥

रामस्य वामे दक्षे च राजते प्रमदोत्तमा ।
सूत्रे मरकतस्येवोभयगा स्वर्णवल्लरी ॥ १९ ॥

मृदङ्गमुरलीवीणापणवानकजर्जरान् ।
वाद्यन्ति प्रयत्नेन नानायन्त्राणि वादिका ॥ २० ॥

सप्तस्वरेण गायन्ति छालक्यं रागरागिणी ।
माधुर्येण वरार्द्धेण विदग्धा रामसद्गुणान् ॥ २१ ॥

तेन वाद्येन गानेन मोक्षितो रघुनन्दनः ।
स्वगुणेन गुणग्राही कामिनी कामनास्पदम् ॥ २२ ॥

प्रियया सङ्घितः प्रेम्णा लास्यलास्ये मनोदधे ।
सभाजिरे रसावेशात् कारयामास मण्डलीम् ॥ २३ ॥

राजयन्त्रनूपुरपाटे कण्ठयन्त्रकृपां करे ।
कलयन् किङ्किणीं कट्यां वलयान्वाद्यन्मुहुः ॥ २४ ॥

नीलपीताम्बरधरौ स्रग्विणौ च शुचिस्मितौ ।
विराजते मङ्गलीये सुन्दरे रासमण्डले ॥ २५ ॥

સર્વાસર્વે પ્રનૃત્યન્તિ નર્તયન્તિ પરસ્પરમ્ ।
 ગાયન્તિ ગાયયન્ત્યશ્ચ નન્દન્ત્યો નન્દયન્તિ ચ ॥ ૨૬ ॥
 લોલાલકા પરિભ્રાન્ત્યા વેણી શ્રેણીભિરઞ્જિતાઃ ।
 વક્રુતાટક્રુધારિણ્યો ગણ્ડમણ્ડલમણ્ડિતાઃ ॥ ૨૭ ॥
 તાભિઃ પરમહર્ષેણ રમતે રઘુનન્દનઃ ।
 યથા પૂર્ણશશી તારાવેષિતો ભાતિ નિર્મલઃ ॥ ૨૮ ॥
 એવં પ્રિયાઃ પ્રયત્નેન પ્રાપ્ય રાસરસોત્સવમ્ ।
 ન ત્યજન્તિ પ્રિયં કાન્તં યથા રકુઃ શ્રિયા યુતમ્ ॥ ૨૯ ॥
 ભજામિ સરયૂતીરમાશ્રિતં રઘુનન્દનમ્ ।
 જાનક્યાશ્ચ મહારાસરસિકં નટિનં હરિમ્ ॥ ૩૦ ॥
 સ્મૃતાવેશ દ્રવચ્ચિત્તં નાથં ગીતોત્સુકં પરમ્ ।
 અનન્તલીલાસંયુક્તં રામચન્દ્રં ભજામ્યહમ્ ॥ ૩૧ ॥
 નર્મપ્રિયં મર્મયુતં નર્મણં નર્મકોવિદમ્ ।
 નર્મપ્રિયપ્રિયાયુક્તં ભજામિ રઘુવંશજમ્ ॥ ૩૨ ॥
 કાચિદ્ધિરહસન્તમા નિતાન્તં કાન્તમુત્તમમ્ ।
 ન જહાતિ પ્રયત્નેન પ્રવસત્પતિકા યથા ॥ ૩૩ ॥
 કાચિદૃષ્ટ્વા પ્રિયં કાભિર્ભુક્તં લાઞ્છનલાઞ્છિતમ્ ।
 છન્નના ચાટુવાક્યેન ખણિતેવાચરત્યહો ॥ ૩૪ ॥
 કાચિત્પ્રિયે પ્રણમતિ પ્રાગુક્તાયાપ્રિયં હ્રિયા ।
 સન્તાપમગમત્સવૈરં કલહાન્તરિતા યથા ॥ ૩૫ ॥
 કાચિત્સહુતકુઞ્જાન્તર્ગતા તત્ર ન પશ્યતિ ।
 પ્રિયં સખીં ભર્ત્સતિ સ્મ વિપ્રલભ્યેવ ભામિની ॥ ૩૬ ॥
 કાચિત્કુઞ્જસ્થિતા બાલા કાન્તાગમનમિચ્છતિ ।
 વિરહાનલતમાડ્ગ્ય ભવત્સોલ્હણિઠતા યથા ॥ ૩૭ ॥
 કાચિન્માલાં ગ્રથયન્તી ગાયન્તી પ્રિયચેષિતમ્ ।
 પુષ્પશયાં સજ્જયન્તી યથા વાસકજ્જિકા ॥ ૩૮ ॥
 કાચિત્પ્રિયં ન ત્યજન્તી ક્ષણમાત્રમુરસ્થલાત્ ।
 પ્રાણાત્પરઞ્ચ સડ્ગોપ્ય યથા સ્વાધીનભર્તૃકા ॥ ૩૯ ॥

काञ्चित्कान्तार्थिनी कान्तं द्रुतमुद्दिश्य गच्छति ।

कुञ्जात्कुञ्जं प्रविशति यथा प्रेम्णाभिसारिका ॥ ४० ॥

काञ्चिन्मानवती बाला प्रणयेन वशीकृतम् ।

कान्तं प्रलितदूत्यत्रेनटयन् यादृवाक्यतः ॥ ४१ ॥

डावभावप्रभावज्ञा रामात्रे कापि सस्मिता ।

नानाशोभैर्महानादैस्तोषिता राममाश्रये ॥ ४२ ॥

काञ्चिन्मामरुहस्ताय काञ्चिद्व्यञ्जनरुहस्तका ।

सुगन्धमाव्युहस्ताय स्थिता कमलरुहस्तका ॥ ४३ ॥

स्वर्णपात्रे जलं काञ्चित्कृत्वा कौतूहलान्विताः ।

मिष्टान्नैश्च समायुक्तं काञ्चित्काञ्चनभाजनम् ॥ ४४ ॥

काञ्चित्घटं करे धृत्वा मैत्रेयकं युतं रुहः ।

अव्यग्राऽग्रे प्रेमयुता दृष्टुं राघवं मुदा ॥ ४५ ॥

सितातपत्रकं काञ्चित्काञ्चित्ताम्बूलमुत्तमम् ।

कुङ्कुमागुरुकस्तूरीयन्त्रनादैः प्रपूरितम् ॥ ४६ ॥

लेपपात्रं करे धृत्वा चान्या रामपरायणाः ।

नानाचन्द्रकराः काञ्चिद्विङ्गितज्ञा मनोरमाः ॥ ४७ ॥

सेवन्त्योऽरुहः प्रीत्या संप्रीतं रघुनन्दनम् ।

रासेश्वरीं निरीक्षन्तं सद्भक्त्या भक्तवत्सलम् ॥ ४८ ॥

रासार्णवसुभवारिणि यारुङ्गीडातरङ्गसङ्घीर्णौ ।

स्त्रीरत्नानां डेतोर्ममज्ज मनो रामचन्द्रस्य ॥ ४९ ॥

रासे सरोनिकाशे स्वर्गाङ्गायाः प्रेमवारिपूर्णाः ।

विकसितमाननकमलं पात्रं यत्र मधुव्रतो रामः ॥ ५० ॥

रामोरसि शशिवदनी विलसत्यतिप्रेमभावसंयुक्ता ।

दलिताञ्जनययसदने मनसिजदयितेव रञ्जिता भाति ॥ ५१ ॥

विलसदलसनेत्रां रामगात्रानुरक्तां

सुरुचिरमुष्मपद्मे स्वेदविन्दून्धनानाम् ।

शिथिलतनुकथश्रीशोभया ब्राजमानां

નમત જનકપુત્રી પ્રેમસંવર્દિનીં તામ્ ॥ ૫૨ ॥

અમલકમલનેત્રં જાનકીપ્રેમપાત્રં

સજલજલદગાત્રં પીતવસ્ત્રં દધાનમ્ ।

ઉરસિ કુસુમમાલં કૌસ્તુભાસક્તકણ્ઠં

સ્મિતરુચિરવિકાશં રામચન્દ્રં ભજેડહમ્ ॥ ૫૩ ॥

॥ ઇતિ શ્રીહનુમત્સંહિતાયા પરમરહસ્યે રાસોત્સવે ચતુર્થોઽધ્યાયઃ ॥

૫. અથ પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ ।

અગસ્ત્ય ઉવાચ -

તવાનનાદ્ વાઙ્મ્રભવપ્રભાકરાત્ પ્રકૃલ્લિતં મદ્ ધૃદયં સરોરુહમ્ ।

સીતાસખીભિઃ સહ યત્ર સામ્પ્રતં પૂર્ણેન્દુવન્નન્દતિ રામભદ્રઃ ॥ ૧ ॥

શ્રીહનુમાનુવાચ -

શ્રાન્તં કાન્તાનનં કાન્તં સ્વેદેન પરિપૂરિતમ્ ।

દૃષ્ટ્વા રામ્ પ્રહૃષ્ટાત્મા મજ્જનાય મનોદધે ॥ ૨ ॥

તાસ્સર્વા મુદિતાસ્તત્ર ભગવન્તં રઘૂત્તમમ્ ।

નાનાભરણસમ્પન્ના વેષ્ટિતાઃ સ્નાનચેષ્ટિતાઃ ॥ ૩ ॥

નૃત્યં વાદ્યૈઃ સુમધુરૈઃ રાકીર્ણોછત્રયામરૈઃ ।

ગચ્છન્તૌ ભાસમાનૌ તૌ હંસકુઞ્જરગામિનૌ ॥ ૪ ॥

પ્રાપ્તૌ તૌ સલિલાભ્યાસં તરડ્ગૈરુપશોભિતમ્ ।

મહોત્પલશિવાજુષ્ટે કામોદીપનકારકમ્ ॥ ૫ ॥

સરયૂતટં પ્રિયં દૃષ્ટ્વા જાનક્યાલિડ્ગિતં પ્રભુમ્ ।

શીતલેન સુગન્ધેન જલેન પદપદ્મજમ્ ॥ ૬ ॥

પ્રક્ષાલ્ય જલજૈઃ પુષ્પૈઃ સત્કૃત્ય તદનન્તરમ્ ।

નાનોપચારૈર્નૈવદ્યૈઃ પૂજયામાસ તં સતી ॥ ૭ ॥

તતઃ પરમહર્ષેણ જાનક્યા સહ રાઘવઃ ।

ક્રીડયન્ વારિમધ્યે ચ યથા મત્તમતડ્ગજઃ ॥ ૮ ॥

સખીભિઃ સહિતો ભાતિ ભગવાન્ સર્વકામદઃ ।

કાચિત્કરે કરન્મૃત્વા વાર્યગાધેક્ષિપન્મુદા ॥ ૯ ॥

કાચિચ્ચ કૈતવતયા રામાડ્ગે નિપતત્યહો ।
 કાચિત્તીરાત્રપતતિ જલે કાચિન્નિમજ્જતિ ॥ ૧૦ ॥
 યન્નિકા બાહુચન્નેણ કાચિત્કમલલોચના ।
 રામં કાચિત્ સિઞ્ચયન્તી કરમુક્તેન વારિણા ॥ ૧૧ ॥
 પરસ્પરં જલકણાન્ સિઞ્ચયન્ત્યો વરાડ્ગનાઃ ।
 કાચિજ્જલં કરતલૈસ્તાડયન્તી મુહુર્મુહુઃ ॥ ૧૨ ॥
 મહાન્શબ્દોડભવત્તત્ર સમુદ્રમથને યથા ।
 કાચિત્સન્તારયન્મેમણા કાચિચ્ચોરસિ કાનયન્ ॥ ૧૩ ॥
 ન્યપતચ્ચ મહાગાધે પ્રહસ્ય રઘુનન્દનઃ ।
 કાચિન્મગ્નભયાકાન્તં ગાઢમાલિડ્ગનં દદૌ ॥ ૧૪ ॥
 કાચિત્રવાહપતિતા તરડ્ગૈર્વારિતાંશુકા ।
 હ્રિયા નાયાતિ નિકટં સકુટં બહુ મન્યતે ॥ ૧૫ ॥
 તાં તુ કાચિત્કરે ધૃત્વા યાગતા રાઘવાન્તિકમ્ ।
 લજ્જયાડધોમુખી ભૂત્વા નિમજ્જતિ જલેડમલે ॥ ૧૬ ॥
 ચિબુકે દ્વયડ્ગુલં દત્વા ગણે ગણં નિયુજ્યતાઃ ।
 યથા કમલવક્ત્રં તે ચઞ્ચરીકાશ્ચયુગ્મિરે ॥ ૧૭ ॥
 સુસ્નાતા વારિભિઃ ક્લિન્ના નિરીહા વિવૃતાનના ।
 રુઝમાડ્ગી સૂક્ષ્મવસના નગ્ના મગ્ના જલે પુનઃ ॥ ૧૮ ॥
 એવં નાનાવિધાનેન ક્રીડયિત્વા પુનઃ પુનઃ ।
 ઉત્તસ્થૌ તીરમતુલં તાભિસ્સહ વિલાસ કૃત્ ॥ ૧૯ ॥
 તત્ર સર્વાભિરાલીભિર્બભૌ શ્રીરઘુનન્દનઃ ।
 તતો મઞ્જુલકકુઞ્જં પ્રવિશ્ય પરમાદ્ભુતમ્ ॥ ૨૦ ॥
 પરમંસુખદં ધામ જગામ શ્રીરઘૂત્તમઃ ।
 હાસ્યલાસ્યવિનોદેન પ્રાપ્ય સ્થાનમનુત્તમમ્ ॥ ૨૧ ॥
 સુરાગમૂલે વિમલે માણ્ડપે મણિમણિડતે ।
 તોરણૈર્લેમકલશૈર્મણિસ્તમ્ભૈર્વિરાજિતે ॥ ૨૨ ॥
 રાહુવાસ્તરણે દિવ્યે વિસ્તીર્ણપરમાસને ।
 તત્ર સિંહાસનં કાન્તં નાનામણિભિરાવૃતમ્ ॥ ૨૩ ॥

તન્મધ્યે ષોડશદલં પદ્મં જ્યોતિર્મયં પરમ્ ।
 ન્યવસદ્રાઘવસ્તત્ર સીતયા સહ સુવૃતઃ ॥ ૨૪ ॥
 તત્ર કુઞ્જાન્યનેકાનિ પ્રફુલ્લાનીહ સર્વતઃ ।
 પક્ષિસઙ્ઘસ્ય નિનદૈર્નાદિતાનિ મનોહરૈઃ ॥ ૨૫ ॥
 યત્રત્તવો વસન્તાધાઃ ફલપુષ્પસમન્વિતાઃ ।
 નવપલ્લવનમ્રાગ્રા ભ્રમદ્ભ્રમરવેષ્ટિતાઃ ॥ ૨૬ ॥
 વહન્તિ વાતાઃ પદ્માનાં ગન્ધસ્પર્શમનોરમાઃ ।
 કામદાઃ કામિનીનાઞ્ચ મનોહ્લાદકરાઃ પરાઃ ॥ ૨૭ ॥
 તત્પદ્મે ષોડશદલે વયસ્યાઃ સન્તિ સોત્સુકાઃ ।
 હ્રમેણ તાસાં નામાનિ શ્રૂયતાં મુનિસત્તમ ॥ ૨૮ ॥
 ઉજ્જવલા કાઞ્ચની ચિત્રા ચિત્રરેખા સુધામુખી ।
 હંસી પ્રશંસી કમલા વિશદાક્ષી સુદન્તિકા ॥ ૨૯ ॥
 ચન્દ્રાનના ચન્દ્રકલા માધુર્યશાલિની વરા ।
 કર્પૂરાઙ્ગી વરારોહા ઇત્યાદ્યા ષોડશ સ્મૃતાઃ ॥ ૩૦ ॥
 તસ્ય પદ્મસ્યોપદલે રાજન્તે ષોડશાઙ્ગનાઃ ।
 શૃણુ નામાનિ તાસાં વૈ મહામુનિવરેશ્વર ॥ ૩૧ ॥
 શોભના શુભદા શાન્તા સન્તોષા સુખદા સતી ।
 ચારુસ્મિતા ચારુરૂપા ચાર્વઙ્ગી ચારુલોચના ॥ ૩૨ ॥
 હેમા ક્ષેમા ક્ષેમદાત્રી ધાત્રી ધીરા ધરા સ્મૃતાઃ ।
 અનેકસેવાભિરતાઃ સેવન્તેઽનિશમુત્તમાઃ ॥ ૩૩ ॥
 ક્ષીરોદ્ભવા ભદ્રરૂપા ભદ્રદા ભવવર્જિતા ।
 વિદ્યુલ્લતા પદ્મનેત્રા પાવની હંસગામિની ॥ ૩૪ ॥
 રમણીયા પ્રેમદાત્રી કુકુમાઙ્ગી રસોત્સુકા ।
 એતાઃ સખ્યો વસન્ત્યત્ર દલેષુ દ્વાદશેષુ ચ ॥ ૩૫ ॥
 મહાર્હા માધવી માલ્યા કામદા કામમોહિની ।
 રતિક્ષિતિર્નિતિમતી પ્રીતિદા કુશલા કલા ॥ ૩૬ ॥
 નીલાદ્યા યાશ્ચોપદલે સેવન્તે રઘુનન્દનમ્ ।

दृश्यन्ते य मछाप्रेममग्ना कौतूहलान्विताः ॥ ३७ ॥

ततोऽष्टदलमध्ये य नानासौभाग्यसंयुताः ।

कुञ्जाधिपा सुसुष्यस्तानित्यसेवनतत्पराः ॥ ३८ ॥

प्रथमं वेषकुञ्जन्तौ प्रविष्टौ नर्मभिर्वृतौ ।

विलासिनी सप्ती तत्र दृष्ट्वा रासेश्चरं मुदा ॥ ३९ ॥

वेषं यकार सा शीघ्रं वस्वालङ्कृतकाञ्जनैः ।

उभयोर्नवदम्पत्योरनुत्पुं सुभक्तिः ॥ ४० ॥

गत्वा तु मालतीकुञ्जं साङ्गानन्दा सप्ती यतः ।

तथा सेवा सङ्गृहीतौ प्रेम्णा परमलुर्षितौ ॥ ४१ ॥

केलिकुञ्जान्तर्गतः श्रीरामः सीतया सह ।

यत्र वृन्दा सप्ती नित्या नित्यानन्दे निमज्जति ॥ ४२ ॥

विहरत्यत्र लुर्षेण केलिकौतूहलेन य ।

तोषयित्वा वयस्यां तां कामनाकलेन य ॥ ४३ ॥

ततस्तु सुभटं राम कुञ्जं दृष्ट्वा मनोरमम् ।

उभौ परमसन्तुष्टौ विराजते सदाऽत्र वै ॥ ४४ ॥

ततो छिन्दोलके कुञ्जमान्दोलित्वा मुहुर्मुहुः ।

सप्याः प्रेमप्रदर्शिन्याः पूर्णं कृत्वा मनोरथम् ॥ ४५ ॥

वसन्तकुसुमैर्यत्तु वेष्टितं परमाद्भुतम् ।

कोडिलालिगाणैर्जुष्टं कामसन्दीपकारकम् ॥ ४६ ॥

सप्तिभिः सीतया सार्द्धं गतो भोजनकुञ्जकम् ।

सदानुमोदनी सप्या भोगैः सन्तर्पितौ मुदा ॥ ४७ ॥

शयनीयं यारु कुञ्जं दृष्ट्वान् भगवान्प्रभुः ।

प्रलुर्षमतुलं लेले कोमलास्तरणैर्वृतम् ॥ ४८ ॥

स्थिता यत्र सप्ती साक्षात् श्रीमन्मदनमञ्जरी ।

सुषुवाप सीतया सार्द्धं तथा प्रेम्णा प्रबोधितः ॥ ४९ ॥

अष्टपत्रस्योपकोणे वल्ली पादपमण्डिता ।

माधवी यम्पका मल्ली पुत्रागा मालती तथा ॥ ५० ॥

लवङ्गलतिका धात्री तुलसी परमाद्भुता ।
 सर्वगन्धयुताः सर्वाः सर्वपुष्पप्रपूरिताः ॥ ५१ ॥
 कृलानि यत्र स्वादूनि पत्राण्यभ्यमृतादपि ।
 तत्र सभ्यो विराजन्ते यत्र ङास्य प्रदर्शिताः ॥ ५२ ॥
 गायन्त्यो नृत्यवन्त्यश्च वीक्ष्यन्त्यश्च सुदम्पती ।
 तासां नामान्यपि मुने ! श्रूयन्तां हृदि धारय ॥ ५३ ॥
 वीणावती वेषुडस्ता वीणाडस्ता सुगानिका ।
 कविलासविलासेन शोभाशोभान्विताऽभवत् ॥ ५४ ॥
 सप्तस्वरान् सुभेनैव धृत्वा सा सुभदा सती ।
 भञ्जनाक्षीकरे कृत्वा भञ्जरी रसमञ्जरी ॥ ५५ ॥
 करे गानकलां नीत्वा मृदङ्गं मधुरस्वरम् ।
 सारङ्गलोचनी शार्ङ्गी वाद्यत्यतिदर्शिता ॥ ५६ ॥
 सुभदा य सुभस्पर्शा सुभमण्डलमण्डिता ।
 सर्वासर्वरसाभिज्ञा श्रीरामेऽगितबोधिका ॥ ५७ ॥
 वराटके सन्ततछाटकान्विते मङ्गामणीन्द्राद्भुतयारुमण्डपे ।
 सोमार्कवह्निद्युतिकोटिवञ्चके चिन्तामणेश्चित्तविमोहकारके ॥ ५८ ॥
 तत्रोत्पलसत्पीठपवित्रनिर्मले मन्त्रैश्चवर्णांशैः समन्विते ।
 सुकोमले डेवलवर्चसां निर्धौ विना गुरोर्वाङ्मयमगम्यरूपके ॥ ६० ॥
 सर्वबीजैः सप्रणवैः सर्वमन्त्रैश्च वेष्टिते ।
 यथा मणिगणानाञ्च राजते मध्यनायकः ॥ ६१ ॥
 तत्रावसत्पद्मपलासलोचनः प्रलम्बबाहुः स्मितशोभिताननः ।
 प्रतप्तयामीकरभूषणाञ्जितो यस्याङ्गगा श्रीजनकात्मजा प्रिया ॥ ६२ ॥
 परस्परालिङ्गितमिङ्गिताङ्गं ङास्येन वाङ्मेन य शोभमानम् ।
 रसास्पदं सर्वसुभास्पदं तं नमामि रासेश्वरमप्रधृष्यम् ॥ ६३ ॥
 तत्र सभ्यः सुसेवन्ते ससीतं राघवं मुदा ।
 लक्ष्मणा यारुशीला य भद्रा मानवती तथा ॥ ६४ ॥
 परमानन्दजननी लुब्धा सर्वाङ्गशोभिता ।
 धृत्वातपत्रं काचित्तु बर्हिणः पुच्छगुच्छकम् ॥ ६५ ॥

कायिद् धृत्वा यामरञ्च कायित्ताम्भूलमुत्तमम् ।
 सर्वाङ्गदर्पणं कायिज्जलं कायिदुशत्तमा ॥ ६६ ॥
 मङ्गलं कलशं कायिद्धृत्वा स्वर्णजमुत्तमम् ।
 आनन्दमग्नाः सर्वाश्च पश्यन्ति रमयन्ति य ॥ ६७ ॥
 नित्यसिद्धा नित्यसाध्या दम्पत्योः पादसेवनम् ।
 कुरुते परया भक्त्या नानाभावप्रपूरिताः ॥ ६८ ॥
 अयोध्या सरयूमात्रे यन्त्रडस्ता शुचिसिक्ता ।
 निरीक्षते रामवक्त्रं प्रेमाभृतपरिष्कुताः ॥ ६९ ॥
 सुसुखिरे जलदाभम्भावनाभावगम्यं
 कनकनिकरभास्वज्जानकीवामभागम् ।
 स्मितं शुचिमुण कान्तं कामनिःकामकारं
 नमतं हृदि वराज्जे प्रीतिरासेश्वरन्तम् ॥ ७० ॥
 जयति जनकजायाः पादपद्मं मनोज्ञं
 उरुउरिविधिवन्धं साधकानां सुसेव्यम् ।
 नभरनिकरकान्तं मुद्रिकानूपुराद्यै-
 र्हुँदयकमलमध्ये योगयोगीशभाव्यम् ॥ ७१ ॥
 जयत्याध्यारमणो रसात्मा विलासिनी डेलिकलाभिव
 सुयारुयाभीकरथीरधारी धरासुता चित्तविनोदकारी
 न यन्द्रस्य गतिस्तत्र न सूर्यस्य गतिस्तथा ।
 प्रभया रामयन्द्रस्य सीतायाश्च प्रभावतः ॥ ७३ ॥
 सदा प्रकाशतेऽत्यर्थं स्थलं परमशोभनम् ।
 यद्दध्यात्वा निमिषार्द्धेन रसिका यान्ति तत्पदम् ॥ ७४ ॥
 अयोध्या नगरी रम्या सप्तपुर्थधिकारिणी ।
 भगवानादिपुरुषो रमते तत्र याधया ॥ ७५ ॥
 आह्लादिनी शक्तिरूपा जानकी यस्य वामतः ।
 तं रामं सखिदानन्दं नित्यं रासेश्वरं भजे ॥ ७६ ॥
 तुरीया जानकी प्रोक्तः तुरीयो रघुनन्दनः ।

ઉભયોરેશજાઃ સર્વે ચાવતારા હ્યસઙ્ખ્યકાઃ ॥ ૭૭ ॥

સર્વ્યેષામવતારાણામવતારી રઘૂત્તમઃ ।

શ્રુતં દૃષ્ટં મયા સર્વં ચિરાયાજીવતાન્મુને ॥ ૭૮ ॥

બ્રહ્મરુદ્રસુરેશાદ્યા સન્તીમે ચિરજીવિનઃ ।

સર્વેડપિ વિભવાસક્તા યતોડહં વિભવાત્પરઃ ॥ ૭૯ ॥

માધુર્યં ચ વયસ્યાહમૈશ્વર્યં હનુમાન્ કપિઃ ।

કિંચિત્તેનૈવ જાનામિ રહસ્યં રામસીતયોઃ ॥ ૮૦ ॥

નિત્યલીલા પરિકરા યે સ્યૂ રઘુવરાદયઃ ।

તૈસ્સાઘ્ન્યં ભગવાન્ રામોડયોધ્યાયામેવ દીપ્યતે ॥ ૮૧ ॥

ગોલોકસાકેતસમાવુભૌ મુને કદાપિ ભેદો નહિ રાઘવસ્ય ચ ।

ઉભૌ તુ વિશ્રામનિવાસધામ્ની પરસ્પરાવસદૃશે વિલાસતઃ ॥ ૮૨ ॥

અસ્માદ્રાસાદાદિભૂતાન્નાનારાસો ભવિષ્યતિ ।

જ્ઞાત્વૈવં રસિકા સર્વે રમન્તે કથયન્તિ ચ ॥ ૮૩ ॥

અસ્મિન્મહારાસરસોત્સવાબ્ધૌ નિવિષ્ટયેતા રસિકાગ્રણી યઃ ।

વિધૌ નિષેધે દુરિતે સુકર્મણિ ન બાધ્યતે સોડપિ યથા સદાગતિઃ ॥ ૮૪ ॥

કૈવલ્યદૌર્બલ્યકરં મહારસં સીતાપતેઃ રામવિલાસમદ્ભુતમ્ ।

કાયેન વાચા મનસા રમેદ્ બુધઃ યથા હિ ગોલોકમનામયં પદમ્ ॥ ૮૫ ॥

ઇદં રહસ્યં પરમં સુગોપનં મયૈવ ચોક્તં નિગમાગમાત્પરમ્ ।

યઃ શ્રદ્ધયા ભક્તિયુતઃ પઠેદ્ વા સ યાતિ રામસ્ય પદં મહામુને ॥ ૮૬ ॥

યો ભાવુકો ભાવયતે હૃદમ્બુજેને રામસ્ય રાસં રસવારિપૂરિતમ્ ।

પિબેચ્ય સત્સામસુધાધિકં રસં ન રોચતે ક્ષારજલં યથા કિલ ॥ ૮૭ ॥

શ્રુત્વા રહસ્યં પરમં પવિત્રં મહામુનિઃ સુસ્થિરમાનસોડભવત્ ।

પરસ્પરાભિઙ્ગિતભાવયુક્તં દત્વા યયૌ હ્યાશ્રમાત્મનસ્તમ્ ॥ ૮૮ ॥

ગચ્છન્ ગચ્છન્ પથિ મુનિવરઃ પૂર્ણપ્રેમામૃતાબ્ધૌ

મજ્જન્ મજ્જન્ સપદિ પદયોન્યાસિભેદં ન વેદ ।

પશ્યન્પશ્યન્ હૃદિ રઘુપતિં સીતયા શોભિવામં

હૃષ્યન્હૃષ્યન્પરમમુદિતઃ પ્રાપ ગેહં ચિરાયુઃ ॥ ૮૯ ॥

ગતે મુનાવાસુગસમ્ભવોડસૌ સમ્ભાવયન્ ધ્યાનમના બભૂવ ।

સ્મરન્ સ્મરન્ રાસરસં હૃદ્યજે બાહ્યેન્દ્રિયજ્ઞાનમનો નિવૃત્તમ્ ॥ ૯૦ ॥

હનૂમતો મહાકાવ્યં ભાવ્યં શ્રાવ્યં સદૈવ હિ ।

તસ્મિન્ સસીતો રામોઽપિ તુષ્ટો ભવતિ સર્વથા ॥ ૯૧ ॥

॥ ઇતિ શ્રીહનુમત્સંહિતાયાં પરમરહસ્યે રાસોત્સવે પચ્ચમોઽધ્યાયઃ ॥

!! શ્રીરામચન્દ્રભજે, શુભં ભવતુ !!

Encoded and proofread by Mrityunjay Rajkumar Pandey

——
Shri Hanumat Samhita

pdf was typeset on February 25, 2025

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

